

СТ А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Димитър Милчев Вацов,
Департамент „Философия и социология“, НБУ,
професионално направление 2.3 Философия

върху научните трудове

за участие в конкурс

за заемане на академичната длъжност доцент
по професионално направление 2.3 Философия,

обявен в ДВ бр. 97/13.11.2020 г.,

с кандидат гл. ас. д-р Христо Петров Гьошев

Кандидатът гл. ас. д-р Христо Гьошев покрива всички нормативни (законови и вътрешноуниверситетски) изисквания за участие в конкурса за доцент в професионално направление 2.3 философия. В конкурса той участва с една монография - хабилитационния труд *Идентичност и нормативност. Изследване върху философския редукционизъм на Дерек Парфит*. След защитата на дисертацията си той има още 12 статии и студии, засечени са и 8 позовавания на негови трудове. Редовен преподавател е в Нов български университет от 2006 г. като оттогава е водил и води множество курсове във всички бакалавърски, магистърски и докторски програми на Департамент „Философия и социология“, както и към други програми. Заемал е и различни административни позиции, включително е ръководител на Департамента от четири години. Главен редактор е на университетското списание *Език и публичност* и е член и на редколегията на сп. *Критика и хуманизъм*.

Познавам го още от студентските му години в СУ и в годините активно съм го подкрепял в академичната и научната му кариера. Той е един от най-професионалните философи от своето поколение у нас, изключително почтен и отговорен човек, внимателен в научните дискусии, съвестен в административно отношение, посветен на работата си със студентите.

Не се намирам в конфликт на интереси с кандидата.

След като констатирам покритие на всички наукометрични и на другите формални изисквания за заемане на длъжността „доцент“, обръщам се към съдържателна оценка на трудовете му.

Първо трябва да се подчертае, че Христо Гьошев е философ с доста широк аналитичен профил. Стартирайки в дисертацията преди 16 години като историк на немската класическа философия, той постепенно се измества към по-аналитичен подход и към по-съвременни и проблемно ориентирани изследвания, с прицел най-често в широкото поле на моралната и социалната философия (в частност – съвременната критическа теория), но не само. Ще открия три профила на изследванията му (впрочем така са открити те и в приносите му).

Най-напред това е хабилитационният труд - *Идентичност и нормативност. Изследване върху философския редукционизъм на Дерек Парфит*. Този труд е посветен на действително важен проблем: Как да разбираме и какво остава от понятието „личност“ (или „личностна идентичност“), ако от това понятие бъде изваден – защото е неудържим – субстанциалистският елемент (допускането на „душа“ или друг тип „собствено аз“, което е самотъждествено)? Казано иначе, възможно ли е – и какво – несубстанциалистско схващане за идентичността? Въпросът е централен за моралната и политическата философия, защото върху понятието за личност и съответно върху инферентно свързаното с него понятие за отговорност са изградени не само моралните и юридическите норми, но и практически всички кодификации на опита ни.

Отговорът на този въпрос Гьошев търси чрез детайлна и критична реконструкция на една съвременна концепция – тази на Дерек Парфит – и чрез нейното сравнение с една класическа такава – с тази на Джон Лок. И двете концепции за личността са реляционистки и редукционистки (редуцират

идеята за самотъждествена идентичност), базирани са на т. нар. „психологически критерий“ (идентичността е отношение към „себе си“, конструирано като паметова следа), като в случая Парфит се опитва да разшири и натурализира разбирането за паметта отвъдпсихологически в светлината на новите експерименти и знания в неврофизиологията и неврохирургията. Гьошев детайлно показва как чрез изграденото редукционистко понятие за личност Парфит критикува моралните концепции, базирани на его-интерес, и се опитва да универсализира една етика на бъдещето, предполагаща практическа рационалност, базирана на отвъд-персонални мотиви. Гьошев удачно показва и редица пробойни в аргументацията на Парфит и оттам оспорва претенцията за универсализация на моралната му концепция (с. 233).

Не мога да не отбележа, че изборът на Парфит като възлов автор за самостоятелно изследване за мен бе учудващ. Той е от тези автори в аналитичната традиция, за които аргументацията често е „игра на стъклени перли“ – с недокрай домислени философски понятия, заети наготово било от науката, било от научната фантастика (известна е любовта на Парфит към *Стар Трек*), те конструират мисловни експерименти и аргументи, близки по своята формалност до силогизмите на средновековната схоластика. И ако тези експерименти имат понякога добрата функция да провокират любопитство или дори критически да разтърсват един или друг традиционен предразсъдък, все пак тяхната евристична сила не бива да бъде вземана много насериозно.

Все пак изследването върху Парфит е донякъде отклонение от заявената от самия Гьошев негова изследователска програма: "Критическа теория и съвременна социална философия". Изследванията му върху водещите фигури на Франкфуртската школа днес – Юрген Хабермас, Аксел Хонет и Райнер Форст, - както и в по-широкото поле на критически ориентираната политическа и социална философия след Ролс и Хабермас, имат както обема, така и дълбочината на една втора, все още неиздадена монография. Множество са интересните критични проблематизации, аргументи и открития на Гьошев в това поле, но аз ще открия само едно, което смятам за най-важно и оригинално. То е изработено в серията от статии от периода 2010-2012 г. (резултати от неговото участие в проекта „Предизвикателства пред представителната демокрация днес“) и е може би най-ясно изведено в

статията „Игри на еманципация в международните отношения“. Според Гьошев „правата на човека“ не са сами по себе си нито универсален и неутрален еталон (както настояват универсалистите), нито пък са форма за едностранно господство на Запада (както често настоява постколониалистката критика), а са практически посредник (но не „арбитър“), който като трета страна пречупва играта на сили в международните отношения така, че никоя от две конфронтиращи се страни да не може да постигне тотална хегемония – и с това съдейства за еманципация на по-слабата страна. Според мен това е възлово конкретно откритие. То, ако бъде разгърнато допълнително и обобщено като по-цялостна интеракционистка концепция за ролята на нормите (за това има отчетлив потенциал!), то бързо ще се превърне в ярък авторски печат на Гьошев на международната философска сцена.

Третото стабилно развито поле в неговите публикации са теориите за истината – едно поле, в което с Гьошев, един от най-последователните мои критици през годините, отдавна водим спор. Но именно защото става дума за жив спор, в който съм пряко въввлечен, тук ще се въздържа от оценка. Самият факт обаче, че съм ангажиран в този спор, подсказва и оценката ми за неговата значимост.

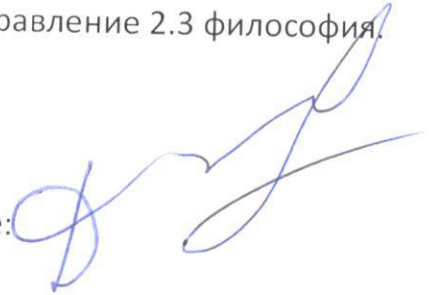
Накрая искам да посоча и една проблемна нишка, която протича почти през всичките публикации на Гьошев: проблематизацията на отношението между емпиричните науки и философията. В хабилитационния си труд той посочва, че „научният език на природните науки, предполагащ описания в перспективата от трето лице, представлява модел, чиято валидираща функция надхвърля границите на самите природни науки“ и дори „влие до голяма степен и на представите ни за достоверни критерии при философските интерпретации“ (с. 238). Пак там той загатва, че до днес няма експлицитна яснота и съответно съгласие – било сред учените, било сред философите – относно това какво точно представляват емпиричните „факти“ или „данни“, защото, както сам казва, „винаги остава отделният въпрос за контекста на интерпретация“ (с. 17). Много се надявам, че Гьошев няма да се подаде на лекотата, с която редица „аналитични философи“ днес заемат наготово не само „език“, но и „данни“ от емпиричните науки, за да строят с тях своите аргументативни кули. И ще помни, че ако не е протекла истинска философска проблематизация, кулите са основани върху пясък.

Направените забележки обаче по никакъв начин не отменят достойнствата и приносите на хабилитационния труд и на другите публикации. Затова напълно убедено **гласувам „ЗА“** това на гл. ас. д-р Христо Петров Гьошев да бъде дадена длъжността „доцент“ по професионално направление 2.3 философия.

София,

17 февруари 2021 г.

С уважение:

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

(Димитър Вацов)